

Culturele
ANBI

409de concert

Woensdag 20 april 2022

20.00 uur

Klenke Quartett

Monika Henschel - altviool

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

PROGRAMMA

Ursula Mamlok (1923–2016)

Strijkkwartet nr. 2 (1998)

With fluctuating tension

Larghetto

Joyful

Maurice Ravel (1875–1937)

Strijkkwartet in F (1904)

Allegro moderato — très doux

Assez vif — très rythmé

Très lent

Vif et agité

----- PAUZE -----

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Strijkkwintet in Es, KV 614 (1791)

Allegro di molto

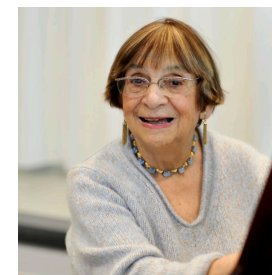
Andante

Menuetto: Allegretto

Allegro

Het **Klenke Quartett** speelt vanaf de oprichting in 1991 in ongewijzigde samenstelling met Annegret Klenke en Beate Hartmann (viool), Yvonne Uhlemann (altviool) en Ruth Kaltenhäuser (cello). De vier musiciennes studeerden destijds aan de Hochschule für Musik 'Franz Liszt' in Weimar. Sinds het debuut in 1994 trad het kwartet op bij belangrijke festivals in Duitsland en maakte het vele concertreizen in Europa en (ver) daarbuiten. Het kwartet was, samen met Harald Schoneweg, in 2011, 2017 en 2018 te gast in onze serie, met een grote diversiteit aan werken. De talrijke door het Klenke Quartett uitgebrachte cd's oogstten veel lof. Over hun spel werd geschreven: 'Ideale Balance von Intellect und Gefühl', en 'Vier gelijkwaardige, getalenteerde musici, die het samspel op een fantastische, zelfs buitengewone manier beheersen ... Feilloos op elkaar afgestemd.'

Monika Henschel is altvioliste en mede-oprichter van het Henschel Quartett, dat eveneens over de gehele wereld in vele concertzalen en bij belangrijke festivals optreedt, waaronder in 2012 in Tokio met alle Beethoven strijkkwartetten, als eerste Europese kwartet in 20 jaar. 'Dit is zonder twijfel een van de beste ensembles in de wereld, een geweldig strijkkwartet.' (Los Angeles Times.)

Samen met haar ouders vluchtte **Ursula Mamlok** in 1939 weg uit haar geboortestad Berlijn, waar ze al heel jong piano, en, vanaf haar 12de, compositie studeerde. In 1940 kreeg ze een beurs aan de Mannes School of Music en reisde ze alleen door van Ecuador naar New York.

In de jaren daarna werd ze een van Amerika's bekendste componistes. Als docente was zij 45 jaar lang verbonden aan de Manhattan School of Music.

In 2006 keerde ze terug naar Berlijn. De radio-journaliste en musicologe Bettina Brand wist daar het werk van Mamlok bij velen onder de aandacht te brengen, waardoor ondanks haar al hoge leeftijd nog een Europese carrière volgde. Zij was ook toen nog actief als componiste en betrokken bij concerten, opnames, radio- en tv-producties.

Haar muziek is een unieke combinatie van de vele stilistische trends uit de twintigste eeuw. Haar stijl heeft zich steeds ontwikkeld, waarbij het neoklassieke van haar vroege werken doorklinkt in de meer seriële technieken die ze later gebruikt. Het resultaat is muziek met een transparante textuur die balanceert tussen tonaliteit en atonaliteit, wars van opsmuk. In haar eigen woorden: 'Mijn belangrijkste overweging is dat de muziek de emoties die in een werk liggen duidelijk en overtuigend uitdrukt. Ik tracht dit met een minimum aan materiaal te doen, dit op verschillende manieren te transformeren om zo een indruk te wekken van aanhoudende vernieuwing van ideeën die zijn als de bloemen van een plant, allemaal gerelateerd maar toch allemaal verschillend.' Het tweede strijkkwartet is hier een goed voorbeeld van.

Maurice Ravel, afkomstig uit het Baskische zuid-west Frankrijk, begon zijn muzikale opleiding pas op zijn 7de en hoewel hij overduidelijk zeer muzikaal was, was hij geen wonderkind. Hij

kwam pas echt tot bloei als compositiestudent van Gabriel Fauré aan het Conservatorium van Parijs. De uiterst conservatieve directeur van het Conservatorium zag dat overigens anders en al Ravel's pogingen de Prix de Rome te winnen strandden dan ook.

Het is in deze tijd van hardnekkige tegenwerking door het establishment en de onwil daarvan om zijn werk op waarde te schatten, dat zijn strijkkwartet tot stand kwam.

In tegenstelling tot de vele werken uit die tijd, waarin men met de tradities trachtte te breken, denk daarbij ook aan het strijkkwartet van Claude Debussy uit 1893, is het een elegante, gloedvolle en evenwichtige voortzetting van de traditie, maar dan wel met Ravel's kenmerkende harmonieën en klankkleuren.

Ravel droeg het kwartet op aan Fauré, die ook bij de première aanwezig was, maar er wel reserves bij had — evenals een flink aantal critici. Ook bij de première in London in 1908 waren de meningen nog verdeeld. The Musical Times maakte er zelfs van: 'voornamelijk bijzonder door de vaagheid van betekenis, onsamenhangendheid en de vreemde harmonische excentriciteiten'!

Zoals wel vaker gebeurt hadden al deze critici het bij het verkeerde eind. Debussy waardeerde het wel en stuurde een bemoedigende brief, en ook het publiek begon ten tijde van de première in te zien dat Ravel de grootste Franse componist van zijn generatie was. Een paar jaren later had het kwartet dan ook zijn rechtmatige plaats in het repertoire gekregen.

Wolfgang Amadeus Mozart kan wel als de vader van het strijkkwintet beschouwd worden, zoals Joseph Haydn wel eens als de vader van het strijkkwartet beschouwd wordt.

Haydn heeft slechts één divertimento voor kwintet geschreven, terwijl Mozart naast zijn kwartetten ook een reeks meesterlijke kwintetten geschreven heeft.

Het kwintet in Es, KV 614 is zijn laatste grote kamermuziekwerk, geschreven in het jaar van zijn voortijdige en met vragen omgeven dood. Waarschijnlijk was hij nog niet ziek, en in ieder geval klinkt er niets door in dit kwintet dat als een voorvoelen van het naderende eind beschouwd kan worden.

In het openingsdeel zet het eerste, extraverte thema de toon: feestelijk en briljant, met een lieflijk tweede thema als contrast. Het langzame deel ademt de sfeer van een statige dans vol variaties. Het menuet is een dialoog van de verschillende instrumenten, en in het daarop volgende trio speelt alles zich af boven een herhalend doedezak-achtig motief in de cello. De finale doet, in de motieven en de verrassende wendingen, denken aan de stijl van Haydn.

410de Concert

Dinsdag 24 mei 2022, 20.00 uur

Arvid Fagerfjäll (bariton)
Hikaru Kanki (piano)

Schumann, Fujikura, Fauré, Reimann, Mahler,
Caplet, Schubert

programmatoelichtingen en recensies:
www.kamermuziek-deventer.nl